

DREPTUL

LEGISLAȚIUNE — DOCTRINĂ — JURISPRUDENȚA — ECONOMIE POLITICĂ

DIRECTOR: C. G. DISSESCU

PRIM-REDACTOR: V. ATHANASOVICI

REDACTORI: PAUL NEGULESCU, DEM. NEGULESCU, AL. CERBAN, G. MEITANI, G. G. DANIELOPOLU, G. C. CRISTESCU.

ZIARUL APARE
JOIA ȘI DUMINECA

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA STRADA DOAMNEI, 20

REDACTOR-ADMINISTRATOR
B. P. RĂDULESCU

ABONAMENTELE

se fac pe an și pe jumătate de an

la 1 Ianuarie și 1 Iulie

Dela 1 Iulie până la 1 Sept. ziarul nu apare

GRIGORE G. PĂUCESCU

FONDATOR-PROPRIETAR

Un număr: 50 bani

Un număr vechiu 1 leu

COSTUL ABONAMENTULUI

Pe an, 40 lei; pe jumătate an, 20 lei

Studentii plătesc pe jumătate

Pentru străinătate se adaugă timbrul postal

SUMAR:

Responsabilitatea locatarului pentru incendiu, de d-l D. Alexandresco.

JURISPRUDENȚA ROMÂNĂ.— *Inalta Curte de casațiune și justiție, secțiunea II: Emil Goldenberg și altul cu Al. Maxim.*— Ministerul public cu sublocot. de rezervă N. Marin Dumitrescu.

Tribunalul Ilfov, secția comercială: N. Cuțarida cu Ministerul de justiție.

Responsabilitatea locatarului pentru incendiu

(Comentariul art. 1435 din codul civil)

(URMARE)¹⁾

Art. 1435 prevede cazul când un imobil este închiriat, în întregimea lui, unui singur locatar. Se poate însă întâmpla ca același imobil să fie ocupat de mai mulți locatari, și, în asemenea caz, se naște întrebarea: care va fi responsabilitatea fiecăruia din ei?

Această ipoteză face obiectul art. 1734 din codul francez, eliminat de legiuitorul nostru. Vechiul text francez dispunea, în această privință, că toți locatarii sunt responsabili de incendiu, *in mod solidar*. Această soluție fiind însă prea puțin juridică²⁾,

1) Vezi *Dreptul* No. 9 din 1909.

N. R.

2) Această solidaritate, care nu poate prin nimic fi justificată, pentru că locatarii nu se pot supraveghea unii pe alții, după cum voia și a declarat-o oratorul guvernului, de oarece ei nu pot pătrunde unii în apartamentele celorlalți (cpr. Laurent, *Principes*, XXV, 292 și *Droit civil international*, VIII, 164), nu mai există în codul italian (art. 1590), nici în alte legislații străine. Solidaritatea locatarilor n'a fost însă desființată în Belgia. După art. 1601 din codul olandez, locatarul nu răspunde de incendiu decât atunci când locatarul dovedește culpa lui. Iată, în adevăr, cum se exprimă textul suscitât: «*Hij is echter niet verantwoordelijk voor brand, ten zey de verhuurder mogt bewijzen dat de brand door de schuld van den*

și în orice caz prea riguroasă, a fost modificată prin legea din 5 Ianuarie 1883, după care diferiții locatari ai unei case incendiate răspund de incendiu, fiecare în proporție cu valoarea locativă a părții imobilului ocupat de dânsul.

Ce trebuie să decidem în legislația noastră, unde nici un text nu există în această privință? Cum că toți locatarii răspund de incendiu, asupra acestui punct nu mai incupe nici o îndoială. Această responsabilitate rezultă atât din art. 1435 care, după cum am văzut, nu este decât o aplicare a principiilor generale, și anume: a obligației de restituire (art. 1431, 1432, 1434). Ideea lui Pothier (*Louage*, IV, 194), după care, în caz de pluralitate de locatari, nici unul nu e responsabil de incendiu, trebuie respinsă, pentru că ea nu a fost consacrată de legiuitorul actual, și nu eră admisă nici de jurisprudența parlamentelor. Apoi, cu cât sunt mai mulți locatari, cu atât culpa unuia din ei este mai probabilă. Nu se poate deci, în asemenea caz, nesocoti drepturile proprietarului³⁾.

Chestiunea este însă de a se ști dacă diferiții locatari ai aceluiași imobil vor fi solidar responsabili, sau numai fiecare pentru apartamentul ocupat de dânsul?

Solidaritatea trebuie respinsă, pentru că, în cazul

huurder is veroorzaakt). Această dispoziție, fiind a îndrepta textul primitiv francez, care admitea solidaritatea, cade în alt exces. Singura soluție care, în legislație, poate fi justificată, este aceea a legii actuale franceze, și a codului nostru, adică: responsabilitatea parțială a locatarilor.

3) Baudry et Wahl, I, 983, p. 524 (ed. 2-a).

de față, ea nu este admisă în mod expres de lege, și știut este că, în materie civilă, ea nu se presupune niciodată (art. 1041). Art. 1003 din codul nostru civil care, reproducând art. 1156 din codul italian ⁴⁾, admite solidaritatea în caz de delict sau quasi-delict, nu poate fi aplicat în specia noastră, unde este vorba de o culpă contractuală presupusă, iar nu de o culpă acquiliană sau delictuală.

După toate probabilitățile, eliminarea art. 1734 francez din codul nostru a fost făcută tocmai din cauza admiterii solidarității, pe care întreaga doctrină o critică.

Așa dar, fiecare locatar va fi responsabil de incendiu, conform dreptului comun, numai în proporție cu valoarea locativă a părții imobilului ocupat de dânsul.

Fiecare locatar va putea însă să se sustragă de la această răspundere parțială, dovedind că incendiul a izbucnit în apartamentul altui locatar ⁵⁾.

Ne-a mai rămas o ultimă ipoteză de examinat, și anume: cea de a se ști dacă art. 1435 este aplicabil, atunci când proprietarul locuiește și el în imobilul închiriat altora, ipoteză despre care d-l Nacu nu se ocupă.

Dacă se stabilește în fapt că incendiul a izbucnit în apartamentul ocupat de proprietar, locatarii vor fi la adăpost de orice răspundere ⁶⁾. Acest caz nu prezintă nici o dificultate.

Cât pentru cazul când nu se știe dacă incendiul

4) În Franța, această chestiune este controversată, însă solidaritatea este în genere admisă în materie de delict și quasi-delict, în baza art. 55 din codul penal francez. Vezi tom. V al Coment. noastre, p. 489 urm. Cpr. art. 1733 din codul Calimach (1302 codul austriac).

5) Thiry, IV, 31; Nacu, III, pag. 336, No. 65. Acest din urmă autor respinge însă solidaritatea, zicând că fiecare locatar este obligat în mod egal, din cauza principiului divizibilității obligației între codebitori. Nu este însă just ca locatarul unei mansarde să plătească atât cât plătește locatarul întregului cat întâiu al unei case. Obligația locatarului fiind întemeiată pe îndatorirea de restituire, și el fiind obligat a restitui partea imobilului ocupată de dânsul, nimic nu este mai drept decât ca el să plătească, la caz de incendiu, o despăgubire proporționată cu partea casei ocupată de dânsul, pe care el nu poate s'o restituie.

6) Thiry, IV, 32; Baudry et Wahl, I, 996, p. 536 și 539; Guillaud, I, 273. — Locatarul ar putea să stabilească, conform art. 998, 999 codul civil, că focul se datorește culpei sau neglijenței proprietarului ori oamenilor săi, de exemplu: culpei portarului, care necontestat este un prepus al proprietarului, chiar dacă acest din urmă n'ar locui în imobilul închiriat. Cpr. Trib. Ilfov, Cr. judiciar No. 59 din 1906.

a izbucnit la proprietar sau la locatari, chestiunea este viu controversată în Franța, și aceeași controversă există și în dreptul nostru.

După un prim sistem, proprietarul care ar locui o parte din imobilul ocupat de alții, sau care, fără a-l locui în realitate, și-ar fi rezervat o parte din acest imobil, de exemplu: o magazie, podul casei, etc. ⁷⁾, n'ar putea să beneficieze de dispoziția art. 1435, pentru că, în asemenea caz, incendiul a putut începe atât la dânsul cât și la locatari. Cu alte cuvinte, prezumpția de culpă statornică de textul menționat existând, în specie, atât în contra proprietarului cât și în contra locatarilor, s'ar distruge una pe alta ⁸⁾.

Acest sistem este cu desăvârșire inadmisibil, fiindcă aruncă pe nedrept tot riscul incendiului asupra proprietarului, numai pentru motivul că incendiul a putut începe în localul ocupat sau rezervat de el. Incendiul a putut însă începe și la locatari; prin urmare, nu există nici o rațiune pentru a-i scuti de responsabilitate. Raționamentul pe care se întemeiază acest sistem este nu se poate mai vicios. În adevăr, a arunca toată răspunderea asupra proprietarului, este ca și cum s'ar zice: neștiindu-se unde focul a început, el a putut să înceapă atât la proprietar cât și la locatari; ergo, toată paguba trebuie să cadă asupra proprietarului.

Cât pentru argumentul invocat de adnotatorii lui Zachariae (Aubry et Rau), el este de asemenea inexact, căci prezumpția statornică de art. 1435 contra locatarilor fiind, precum știm, întemeiată pe obligația ce le incumbă de a restitui lucrul proprietarului ⁹⁾, acest din urmă nu are asemenea obligațiune față de locatarii săi; nici o prezumpție de culpă neexistând deci contra lui, o prezumpție care nu există, nu poate fi nimicită prin cea care există în contra locatarilor ¹⁰⁾.

7) Cpr. Cas. fr. Sirey, 1903, 1. 72; Sirey, 1904, 1. 307; Sirey, 1905, 1. 32 și Dreptul No. 60 din 1907, p. 500.

8) Aubry et Rau, V, § 367, p. 324, 125, text și nota 23 (ed. 5-a); Marcadé, VI, art. 1733, 1734, No. IV; Troplong, Louage, I, 380; T. Hue, X, 319 ab initio; Duranton, XVIII, 109; Cas. fr. D. P. 55. 1. 457; Sirey, 56. 1. 103. — În cât privește situația locatarului și a locatarului principal față de sublocatari, vezi C. Lyon, și Poitiers, D. P. 83. 2. 109; Sirey, 84. 2. 209; Sirey, 89. 2. 182; D. P. 90. 2. 97, etc.

9) Cpr. C. Poitiers, Sirey, 89. 2. 183; D. P. 90. 2. 97.

10) Thiry, IV, 32, p. 33, 34, din care am extras această argumentare.

După un al doilea sistem, admis prin art. 1590 din codul italian ¹¹⁾, și locatarii și proprietarul trebuie să fie responsabili, se înțelege fiecare pentru partea casei ocupată de dânsul ¹²⁾. Cu alte cuvinte, proprietarul va fi considerat ca un locatar, ceea ce în lipsa unui text pozitiv, precum este art. 1590 din codul italian, este iarăș inadmisibil, pentru că proprietarul nu poate fi responsabil către el însuși ¹³⁾.

Iată, după noi, sistemul care ne pare singur juridic. Dacă nu se știe unde focul a început, fiecare locatar fiind presupus în culpă, va plăti o despăgubire proporționată cu partea imobilului ocupat de dânsul, fără ca proprietarul să aibă vre-o dovadă de făcut. Dacă focul a luat naștere în partea casei ocupată de locatari, proprietarul va avea și în acest caz acțiunea care rezultă din art. 1435, tot fără a avea nici o dovadă de făcut, el neputând să ceară despăgubire pentru partea casei ocupată sau rezervată de dânsul, decât dovedind culpa lor, conform art. 998, 999 codul civil.

Acest sistem fiind admis de unii în Franța, în urma legii din 1883, care a desființat solidaritatea locatarilor ¹⁴⁾, este admisibil și la noi unde, după cum știm, soluția trebuie să fie aceeași ca și în Franța, din cauza eliminării art. 1734 fr. Nu credem să se poată susține cu succes că, pentru a avea drept la despăgubiri, proprietarul trebuie să dovedească că focul n'a început la dânsul, așa precum pe nedrept susțin unii ¹⁵⁾. Este însă de regretat că legea n'a prevăzut acest caz, care adeseori se poate ivi în practică.

Rămâne însă bine înțeles că, în ipoteza de mai sus, un locatar va putea să dovedească că focul a început la alt locatar sau la proprietar, în cari cazuri numai aceștia vor fi responsabili.

Dacă, în fine, se stabilește că incendiul se datorește cazului fortuit, unui viciu de construcție sau

că focul a venit dela o casă vecină, aceste împrejurări vor distruge prezumpția de culpă edictată de art. 1435 contra locatarilor, și nici unul din ei nu va fi responsabil ¹⁶⁾. Acestea ni se par adevăratele principii.

Dacă imobilul incendiat eră asigurat, asiguratorul care a plătit proprietarului dauna cauzată prin incendiu, este subrogat în toate drepturile ce asiguratul avea contra terților, autori ai daunei, în specie contra locatarilor. El va putea deci să exercite aceste drepturi contra lor (argument din art. 462 codul comercial) ¹⁷⁾.

Părțile pot să convie în mod expres sau tacit că locatarul nu va răspunde de incendiu, asemenea clauză nefiind contrară ordinei publice ¹⁸⁾. Asemenea clauză n'ar exclude însă responsabilitatea locatarului datorită dolului său, ori unei culpe grave (*dolo proxima*), pentru că este de principiu că nimeni nu se poate sustrage dela responsabilitatea care rezultă din dol. « *Illud non probabis, dolum non esse præstandum, si convenerit; nam hæc conventio contra bonam fidem, contraque bonos mores est; et ideò nec sequenda est* » ¹⁹⁾.

Acestea am avut deocamdată de spus asupra art. 1435 din codul civil.

Persoanele doritoare de a găsi mai multe amă-

16) Cpr. C. Besançon, D. P. 98. 2. 316; Baudry et Wahl, I, 996, p. 538.

17) Cpr. Thiry, IV, 34, p. 36. — Chiar dacă societatea de asigurare despăgubește pe proprietar, dându-i valoarea imobilului distrus, totuși locatarul care nu se găsește în unul din cazurile prevăzute de art. 1435, trebuie să despăgubească pe proprietar de venitul imobilului incendiat pe tot timpul necesar la reconstruirea și reînchirierea acestui imobil. Cas. rom. *Dreptul* No. 73 din 1901 și Bulet. 1901, p. 993.

18) Baudry et Wahl, I, 1080, 1026; Répert. Dalloz, *Supplément*, v^o *Louage*, 237; C. Nancy, Sirey, 96. 2. 93. — Obligația impusă prin contract locatarului de a asigura imobilul pe socoteala lui nu-l descarcă de răspundere în caz de incendiu, după cum nu-l descarcă nici obligația de asigurare impusă locatarului. Baudry et Wahl, I, 915, 1008, nota 7 și 1026. De asemenea, locatarul răspunde de incendiu chiar dacă locatarul a luat asupra lui toate reparațiile locative. Baudry et Wahl, I, 1026. S'a decis, de asemenea, că faptul locatarului de a lua asupra lui sarcina de a dovedi că focul a izbucnit la cutare din locatarii săi, nu atrage din partea lui o renunțare la beneficiul prezumpției statornicite de art. 1435. C. Lyon, Répert. Dalloz, *Supplément*, 237, nota 1.

19) L. 1 § 7, Dig., *Depositum vel contra*, 16, 3. Mai vezi L. 27, § 3, Dig., *De pactis*, 2, 14 și L. 23, Dig., *De diversis regulis juris antiqui*, 50, 17, unde se zice: « *Illud nulla pactione effici potest ne dolum præstetur* ». Vezi asupra acestei chestiuni, tom. II al Coment. noastre, p. 787, *ad notam* (ed. 2-a), tabla analit. a to.n. V și VI, v^o *Dol*; tom. VIII, p. 707, etc.

11) Iată cum se exprimă art. 1590 § 1 din codul italian: « *Se una casa è abitata da più inquilini, tutti sono obbligati per l'incendio in concorso col locatore, se anch'esso vi abita, e ciascuno in proporzione del valore della parte da esso occupata* ». Vezi asupra acestui text, Ricci, *Corso teorico-pratico di diritto civile*, VIII, 107, 108, p. 193 urm. (ed. din 1907); Pacifici-Mazzoni, *Istituzioni di diritto civile italiano*, V, 169, p. 212 (ed. 3-a, 1887).

12) Cpr. Colmet de Santerre, VII, 179 bis IV.

13) Thiry, IV, 32, p. 34.

14) Guillouard, I, 273; Baudry et Wahl, I, 996.

15) Cpr. Planiol, II, 1724; C. Besançon, D. P. 98. 2. 316; Cas.

fr., *Pand. Périod.* 1904. 1. 28.

nunte asupra acestui text, vor binevoi a consulta t. IX al Coment. noastre, care în curând va vedea lumina zilei, dacă D-zeu ne va da viață și sănătate. Acest volum va trece, ca și celelalte, nebagat în seamă. Numai criticii binevoitori îl vor răsfoi, spre a număra și semnală greșelile de tipar ce se vor strecură în el, așa cum s'a întâmplat în privința volumelor anterioare. Cât pentru părțile bune și utile ce el ar putea cuprinde, ele vor fi, de bună seamă, trecute sub tăcere. Astfel se răsplătește și se îmbărbătează munca în țara noastră. Nu ne plângem; ne mărginim numai a constata un fapt brut, sau mai bine zis *brutal*.

D. ALEXANDRESCO

JURISPRUDENȚA ROMANA

INALTA CURTE DE CASAȚIUNE ȘI JUSTIȚIE

SECȚIUNEA II

Audiența dela 17 Decembrie 1908

Președinta d-lui N. Mandrea, președinte

Emil Goldenberg și altul cu Al. Maxim

ACT AUTENTIC. — FORMULĂ EXECUTORIE. — EXIGIBILITATE. — DISCUȚIE. — LIPSA DE COMPETENȚĂ A TRIBUNALULUI DE NOTARIAT. — ART. 20 LEGEA AUTENTIFICĂRII ACTELOR. — ART. 400 PR. CIVILĂ.

Dacă, după art. 20 din legea autentificării actelor, actele autentice sunt executorii din momentul exigibilității lor, iar formula executorie se pune de aceeaș autoritate care le-a investit cu autenticitatea, atunci însă când exigibilitatea actului e discutată de părți și e nevoie pentru aceasta de judecarea și interpretarea clauzelor din act, în acest caz tribunalul care a dat autenticitatea nu mai poate să judece și să interprete acele clauze, căci art. 20 citat admite investirea numai în momentul exigibilității actului, adică când aceasta este în afară de orice discuțiune.

Prin urmare, Curtea de apel, anulând în speță formula executorie pusă de tribunalul de notariat, fără a se fi judecat mai întâiu de instanțele ordinare exigibilitatea creanței, nu a violat art. 400 din procedura civilă.

No. 247. — Respins, ca nefondat, recursul făcut de Emil Goldenberg și Max Igner în contra deciziei Curții de apel din București, secț. III, No. 303 din 1908, dată în proces cu Al. Maxim.

S'au ascultat: d-l avocat S. Rosenthal, în desvoltarea motivelor de casare; d-l avocat Saita, în combateri.

Curtea deliberând,

Asupra motivului I de casare:

«Rea interpretare a art. 20 din legea autentificării actelor și exces de putere.

«Curtea, hotărînd că tribunalul de notariat nu era competent să judece dacă actul nostru devenise exigibil prin efectul clauzei cuprinsă într'ansul, care prevede că în caz de vânzarea pământului, prețul devine imediat exigibil, în condițiunile arătate, interpretează greșit zisul text și comite un exces de putere».

Având în vedere deciziunea supusă recursului, prin care s'a admis contestația făcută de Al. Maxim în contra executării silite, exercitată de recurenți pe baza unui act de cesiune autentic, s'a anulat formula executorie pusă de tribunalul Ilfov secția de notariat pe acel act, precum și toate actele de urmărire făcute pe baza acestui titlu executor;

Considerând că chestiunea discutată de părțile în proces este dacă actul de cesiune devenise sau nu exigibil pentru a putea, în caz când devenise, să fie investit cu formula executorie de tribunalul de notariat care a autentificat actul;

Considerând că fiind discuție asupra exigibilității actului și fiind vorba pentru a se ști aceasta, de a interpreta clauzele actului, aceasta nu se putea face de tribunalul de notariat, care, fiind un tribunal excepțional, n'are cădere de a judeca diferendele dintre părți, cari trebuiesc judecate de tribunalele ordinare, conform dreptului comun;

Considerând că, dacă, după art. 20 din legea autentificării actelor, actele autentice sunt executorii din momentul exigibilității lor, iar formula executorie se pune pe dânsle de aceeaș autoritate care le-a investit cu autenticitatea, însă atunci când exigibilitatea actului e discutată de părți și e nevoie pentru a ști aceasta de judecarea și interpretarea clauzelor din act, în acest caz nu mai poate tribunalul care a dat autenticitatea, să judece și să interprete acele clauze, căci art. 20 admite investirea numai în momentul exigibilității actului, adică când aceasta este în afară de orice discuție;

Că, atunci când este îndoială și discuție asupra exigibilității, nu e vorba de un incident la executare, care trebuie să fie judecat de instanța care a încuviințat titlul executor, conform art. 400 pr. civilă, fiind vorba de însăș investirea cu acel titlu, adică de a se ști dacă actul a devenit sau nu exigibil;

Că, prin urmare, Curtea de apel, anulând în speță formula executorie pusă de tribunalul de notariat, fără a se fi judecat mai întâiu de instanțele ordinare exigibilitatea creanței, n'a violat citatul articol și n'a comis exces de putere;

Că, de aceea, motivul de casare, este nefondat.

Pentru aceste motive, respinge¹⁾.

1) Motivul al II-lea de casare a fost respins ca fără interes.

Audiența dela 12 Ianuarie 1909

Președința d-lui N. Mandrea, președinte

Ministerul public cu sublocot. de rezervă N. Marin Dumitrescu

JANDARMERIA RURALĂ.— OFIȚER.— FURT DE MATERIAL MILITAR. — CONFLICT NEGATIV DE JURISDICTIUNE. — REGULĂRE DE COMPETENȚĂ. — ART. 55 CODUL JUSTIȚIEI MILITARE. — ART. 33 LEGEA JANDARMERIEI RURALE.

După art. 33 din legea jandarmeriei rurale, ofițerii sunt justițiabili de tribunalele ordinare pentru delictele și crimele comise de ei, în exercițiul funcțiunii lor, relative la serviciul de poliție administrativă și judiciară cu care sunt însărcinați, și de tribunalele militare pentru delictele și crimele relative la serviciul și disciplina militară și de cele comise de ei în afară de funcțiunile lor.

Prin urmare, față cu aceste dispoziții de lege, oficerul de jandarmi, inculpat de furt de materiale militare, unde nu e vorba de un delict relativ la poliția judecătorească sau de poliție administrativă, urmează să fie judecat de tribunalele militare.

No. 22. — D-l procuror general al Inaltei Curți, cere regulare de competență în cauza lui Dumitrescu N. Marin, oficer de jandarmerie.

S'a ascultat d-l procuror St. Stătescu, în concluziuni.

Curtea, deliberând,

Având în vedere că sublocot. de rezervă Dumitrescu Nae Marin, din Reg. Mihai-Viteazu No. 6, fiind chemat în judecata Consiliului permanent de rezel al Corpului II armată, pentru faptul de furt de material al Statului, prevăzut de art. 241 codul justiției militare, combinat cu art. 33 din legea jandarmeriei rurale, sus numitul consiliu, prin sentința No. 277 din 1908, și-a declinat competența de a judeca această afacere, pe motivul că sublocot. Dumitrescu Nae Marin, la data săvârșirii faptului imputat, făcea parte din corpul jandarmeriei rurale, și că jandarmii rurali nu sunt justițiabili de tribunalele militare decât numai și cel mult pentru faptele de contravenție la disciplina militară;

Că, afacerea venind la cab. V al judeului de instrucție de pe lângă tribunalul Ilfov, acesta, prin ordonanța din 28 Noembrie 1908, și-a declinat de asemenea competența, în virtutea art. 55 din codul de justiție militară și art. 29 din legea pentru organizarea jandarmeriei rurale;

Că, față cu acest conflict negativ dn jurisdicțiune, care a întrerupt cursul justiției, această Inaltă Curte este chemată a pronunța cuvenitul regulament de competență;

Considerând că, după art. 55 din codul de justiție militară, ofițerii de jandarmerie nu sunt justițiabili de consiliul de războiu pentru crime și delictes comise în exercițiul funcțiunii lor, relative la poliția judecătorească și la constatarea de contravențiuni în materie administrativă;

Că, după art. 33 din legea jandarmeriei rurale, ofițerii sunt justițiabili de tribunalele ordinare pentru delictes și crimele comise de ei, în exercițiul funcțiunii lor, relative la serviciul de poliție administrativă și judiciară, cu care sunt însărcinați, și de tribunalele militare pentru delictes și crimele relative la serviciul și disciplina militară și de cele comise de ei în afară de funcțiunile lor,

Că, față cu aceste dispozițiuni de lege, ofițerul de jandarmi Dumitrescu Nae Marin, urmează să fie judecat de tribunalele militare pentru delictul de furt de materiale militare, întrucât nu e vorba de un delict relativ la poliția judecătorească sau la serviciul său de poliție administrativă, cazuri în cari nu mai e justițiabil de tribunalele ordinare.

Pentru aceste motive, regulând competența, trimite afacerea la tribunalele militare.

TRIBUNALUL ILFOV, SECȚIA COMERCIALĂ

Audiența dela 11 Iunie 1908

Președința d-lui M. A. Balș, președinte

N. Cuțarida cu Ministerul de justiție

LUCRĂRI PUBLICE.— APROBAREA ȘI EXECUTAREA LOR.— CONDIȚIUNI.— ART. 45 DIN LEGEA ASUPRA CONTABILITĂȚII PUBLICE A STATULUI.

LUCRĂRI PUBLICE.— MARE ȘI MICĂ IMPORTANTĂ.— CRITERIU.— BAZA LUI.— AUTORIZAȚIE DATĂ DUPĂ O LEGE SPECIALĂ VOTATĂ DE CORPURILE LEGIUITOARE.— LIPSA EI.— ANULAREA CONTRACTULUI ÎNCHEIAT FĂRĂ OBSERVAREA DISPOZIȚIUNII LEGEI CONTABILITĂȚII STATULUI.— ART. 45, 74 ȘI 79 DIN ZISA LEGE.

LOCAȚIUNE DE SERVICIU.— ANULAREA CONTRACTULUI.— DACĂ FAPTELE PETRECUTE ÎN BAZA LUI POT DA NAȘTERE LA DAUNELE PREVĂZUTE DE ART. 998 CODUL CIVIL.

1° Potrivit art. 45 din legea asupra contabilității publice a Statului, lucrările publice de o mare importanță nu pot fi autorizate decât printr'o lege specială votată de amândouă Corpurile legiuitoare și bazată pe o cercetare administrativă; cât privește lucrările de o mai mică importanță, ele se vor putea face și în baza unui credit prevăzut la formarea bugetului, sau deschis atunci când lucrarea s'a dovedit indispensabilă.

2° Criteriul pe care se bazează deosebirea dintre lucrările de mare importanță și de mică importanță, pentru a se putea stabili când este nevoie de o lege specială votată de Corpurile legiuitoare pentru aprobarea și executarea lucrării, este indicat atât de art. 74 și 79 din numita lege, care stabilește ca limită suma de 100.000 lei, dela care în sus încep a fi cuprinse lucrările de mare importanță, cât și mai ales dispozițiile art. 45 sus citat, în a cărui enume-

rațiune sunt cuprinse acele lucrări cari pot fi socotite de mare importanță.

Astfel, lucrările de restaurare a unui edificiu destinat a cuprinde Curtea de apel cu două secțiuni, tribunalul cu dependențele lui, prefectura județului și poșta, și pentru executarea cărora s'a aprobat suma de 400,000 lei, sunt fără îndoială lucrări de mare importanță, și punerea lor în executare trebuie neapărat autorizată printr'o lege specială, iar contractul intervenit între cel ce voește a executa lucrarea și Minister, fără observarea acestor dispozițiuni, este anulabil, ca încheiat cu o persoană incapabilă de a contracta, și acțiunea intentată înaintea justiției, pe baza acestui contract, urmează a fi respinsă ca neintemeiată.

3° Când un contract este considerat ca anulabil, iar nu ca inexistent, tot ce s'a făcut pe baza lui, cât timp eră în picioare și nu se ceruse anularea lui, este rezultatul unui drept, iar nicidecum o faptă care să dea naștere la daune, potrivit art. 998 și urm, codul civil.

No. 685.— S'a prezentat reclamantul Cuțarida, asistat de d-l avocat N. Xenopol, iar din partea Ministerului de justiție, d-nii avocați G. Panu și D. Dobrescu.

Tribunalul,

Având în vedere acțiunea intentată de Nicolae Cuțarida, prin petițiunea înregistrată la No. 9400 din 7 Iunie 1907, împotriva Ministerului de Justiție, precum și cererea reconvențională, prezentată de Ministerul de Justiție în ședința dela 1 Octombrie 1907;

Având în vedere că, prin acțiunea sa, reclamantul cere ca contractul intervenit între d-sa și Ministerul Justiției, privitor la restaurarea Palatului de Justiție din Iași, autentificat la No. 9160 din 27 Septembrie 1906, să se declare reziliat și ca Ministerul să fie obligat a-i plăti 62.770 lei cheltueli făcute pe baza contractului și 35.000 lei daune și a-i restitui garanția de 24.000 lei, depusă la facerea contractului;

Având în vedere că Ministerul Justiției, prin cererea sa reconvențională cere ca N. Cuțarida să fie obligat a-i plăti daunele ce se vor stabili printr'o expertiză, 3200 lei incasați dela Direcțiunea Poștelor și 9016 lei și 94 bani, incasați dela Minister precum și dobânzi și cheltueli;

Având în vedere că reclamantul își motivează acțiunea pe alegațiunea ce face că, dându-i-se în antrepriză de Ministerul de Justiție, prin contractul sus menționat, restaurarea Palatului de Justiție din Iași, i s'a interzis la sfârșitul lunei Martie 1907 ca să continue lucrările începute pe baza contractului, iar Mi-

nisterul își întemeiază cererea reconvențională pe faptul că Nicolae Cuțarida bazându se și pe un contract inexistent, s'ar fi apucat să dărâme Palatul de Justiție din Iași și ar fi incasat fără nici un drept dela Ministerul de Justiție o sumă de 9016 lei 94 bani și dela Direcțiunea Poștelor o sumă de 3200 lei, ca chirie a localului ocupat de această direcțiune într'o aripă a palatului;

Având în vedere că din acestea toate se constată cele ce urmează:

Autoritățile judecătorești și administrative din Iași erau instalate în vechiul palat construit de Grigore Ghica-Vodă, însă acest local nu mai corespundea în totul trebuințelor actuale. În consecință, în anul 1906 d-l ministru de justiție hotărăște transformarea radicală a palatului de justiție din Iași și însărcinează cu întocmirea planurilor și devizului acestei lucrări pe d-l arhitect al palatului de justiție din București C. Cerchez. Intocmindu-se planurile și devizul, lucrarea extimată de d-l Cerchez la 435.000 lei, în urma mai multor licitațiuni, se adjudecă la 26 Iunie 1906, asupra reclamantului Nicolae Cuțarida, cu suma de 382.532 lei, 50 bani.

Consiliul de miniștri, la 3 Iulie 1906, a aprobat licitațiunea ținută, și contractul se încheie la 27 Septembrie 1906, prin actul autentificat de tribunalul Notariat Ilfov la No. 9160 din 1906. Creditul necesar pentru această lucrare fusese votat printr'o lege.

Reclamantul, conform contractului, începe dărâmarea construcțiunei spre a putea apoi procedea la executarea lucrărilor prevăzute în deviz și primește dela minister o sumă de 9016 lei, 94 bani. Pe când lucra reclamantul, la sfârșitul lunei Martie 1907, ministerul de justiție îi face cunoscut ca să nu mai continue lucrarea, căci consideră contractul ca inexistent și îl ține răspunzător de daunele ce a pricinuit prin dărâmarea clădirei. În urma acestora, Nicolae Cuțarida intentează acțiunea de față.

Având în vedere că Nicolae Cuțarida cere ca ministerul justiției să fie obligat a-i plăti daune, pentru că l'a oprit ca să continue lucrările de restaurare ale palatului de justiție din Iași;

Având în vedere că, în susținerea acțiunei sale, reclamantul se întemeiază pe contractul intervenit între d-sa și d-l ministru de justiție;

Având în vedere că d-l ministru de justiție în combaterea pretențiunilor reclamantului, susține că acțiunea este neintemeiată, pentru că contractul pe care este sprijinită este fără existență legală;

Că contractul este socotit de d-l ministru ca fără existență pentru următoarele motive: 1) pentru că atunci când d-sa l'a încheiat, nu eră autorizat printr'o lege specială, potrivit art. 45 din legea contabilităței; 2) pentru că d-sa în prealabil nu a orânduit o cerce-

tare administrativă; 3) pentru că d-sa nu a consultat asupra proiectului consiliul tehnic superior; 4) pentru că d-sa a vizat cu ocaziunea încheerii contractului alte planuri decât acelea pe baza cărora s'a licitat;

Considerând, în ceea ce privește prima obiecțiune, că după art. 45 din legea asupra contabilității publice a Statului, lucrările publice de o mare importanță, precum: drumuri, canale, căi ferate, canalizări de râuri, cazinuri și docuri, poduri mari pe râuri, edificii, monumente publice și alte lucrări de interes general, fie a se executa de Stat, fie de companii particulare, cu sau fără subsidii din partea Statului, cu sau fără alienațiune a domeniului public, nu pot fi autorizate decât printr'o lege specială votată de amândouă corpurile legiuitoare și bazată pe o cercetare administrativă. Când cheltuețile de această natură vor fi în total sau în parte în sarcina Statului, legea va determina căile și mijloacele pentru acoperirea cheltuelilor necesare. Punerea în executare nu se va putea face și nici o sumă nu se va plăti din creditele deschise, decât după ce întreg costul lucrării va fi determinat prin evaluări și devize controlate de personalul tehnic al Statului și numai dacă pentru întregul cost al lucrării s'au asigurat resursele trebuincioase.

Aceleași reguli se vor observa și pentru lucrări de o mai mică importanță, cu deosebire că punerea în executare se va putea face și în baza unui credit prevăzut la formarea bugetului sau deschis atunci când lucrarea s'a dovedit indispensabilă;

Având în vedere că, în cazul de față, d-l ministru de justiție a procedat ca pentru o lucrare de o mai mică importanță, căci lucrarea a fost angajată pe baza unui credit special;

Considerând că pentru a se ști dacă d-l ministru de justiție a avut dreptate atunci când a socotit că lucrarea este de mică importanță, sau acum când crede că este de o mare importanță, ar fi trebuit ca termenii atât de vagi și elastici ai legii să fie îngrădiți în limitele unor cifre precise;

Că, însă, asupra acestui punct legea nu se rostește, dar această tăcere nu însemnează că aprecierea importanței este lăsată la capriciul persoanei care ordonă efectuarea lucrării; căci, în acest caz, prescripțiunile legii ar putea fi în totdeauna eludate, fie cu intențiune, fie dintr'o predispozițiune de spirit, care ar privi orice lucrare ca un ce fără importanță. Deci, când s'ar constată că construcția unui pod peste Dunăre, de pildă, s'a făcut numai în virtutea unui credit deschis în modul arătat în partea finală a textului din legea contabilității, iar nu pe baza unei legi speciale, desigur că faptul că lucrarea a fost angajată de un om cu vederi mari, nu va da tărie legală con-

tractului. Acei cari contractează, trebuie să nu se angajeze decât după ce-și vor fi luat toate precauțiunile în potriva posibilității unor schimbări de păreri, adică după ce toate formele legale vor fi îndeplinite;

Considerând că, dacă este exact că legea contabilității nu a arătat anume care este limita mării importante a lucrărilor, totuș aceasta se poate deduce din combinațiunea enumerațiunii din art. 45 cu arătările din art. 74 și 79 din aceeași lege;

Intr'adevăr, aceste două articole, indicând termenele necesare pentru ținerea licitațiilor, arată că aceste termene vor fi mai lungi, dacă licitațiunea este mai importantă, trecând peste suma de 100.000 lei, deci legea a socotit că licitațiunea unei lucrări care ar trece peste această sumă, poate fi socotită ca importantă.

Însă, desigur, nu acest singur element ar determina necesitatea intervenirii unei legi, ci trebuie ca să fie vorba despre una din lucrările prevăzute de aliniatul I al articolului 45.

Având în vedere că dacă, pe baza acestor premise, se examinează cazul de față, concluziunea nu poate fi alta decât că este vorba despre o lucrare importantă. Nu eră vorba numai despre o prefectură, și cele câteva săli ale unni tribunal dintr'un județ secundar, eră vorba despre fosta capitală a Moldovei, despre un oraș înzestrat cu mai multe edificii mărețe, laice și religioase. În clădirea care se reedifică aproape pe deaîntregul (căci nu eră vorba numai despre o reparațiune), urmă să funcționeze Curtea de apel cu două secțiuni, tribunalul cu trei secțiuni și cu toate anexele sale, prefectura județului cu serviciile dependente, poșta și celelalte. Afară de aceasta, dimensiunile clădirei indicau că nu eră vorba despre o mică construcțiune banală, aceste toate, chiar dacă s'ar face abstracție de suma alocată, denotă în deajuns că o lucrare importantă eră în pregătire. Deosebit de aceasta, suma prevăzută eră de peste 400.000 lei și dacă se iă ca mijloc de comparațiune cifra de 100.000 lei indicată mai sus, nu mai poate exista nici o ezitațiune asupra cestiunii de a se ști dacă lucrarea este sau nu importantă, — nu trebuie să se uite că nu este vorba despre o lucrare de executat într'o țară mare, ca de pildă Statele-Unite din America de Nord, sau Anglia — ci într'o țară mică, unde întreprinderile ceva mai însemnate au fost rare în ultimii 10 ani;

Considerând că stabilit fiind, că lucrarea este importantă și că punerea ei în lucrare nu a fost autorizată printr'o lege, rezultă că atunci când d-l ministru de justiție a contractat cu d-l Nicolae Cuțarida, formele prevăzute de lege nu erau îndeplinite, d-l ministru nefiind autorizat printr'o lege specială, nu aveă capacitatea legală de a contracta;

Că, contractul nefiind încheiat de reclamant cu o

persoană capabilă ca să contracteze, o condițiune esențială existenței legale a acestui contract lipsește, și că deci Nicolae Cuțarida nu-și poate întemeia acțiunea pe acest contract ;

Având în vedere că, în realitate, este foarte adevărat că reclamantul Nicolae Cuțarida a făcut în vederea acestei întreprinderi cheltueli însemnate, a imobilizat capitaluri și a încercat daune foarte simțitoare din cauza întreruperii lucrării. Inșă, din moment ce contractul pe baza căruia a făcut cheltuelile este anulabil fiind isbit de un viciu, justiția nu-i poate acorda echivalentul sumelor ce i s'ar cuveni după echitate. Nici părerea anterioară a d-lui ministru, nici jurisdicțiunile speciale de care este justițiabil din alte puncte de vedere, nu pot da ființă legală unui contract pe care de sigur reclamantul nu l'ar fi încheiat, dacă ar fi cunoscut legea și dacă nu ar fi comis greșeala de a crede că ministrul de justiție o cunoaște ;

Considerând că contractul astfel cum a fost încheiat nu este inexistent, după cum susține ministerul, ci este numai anulabil ; că, în consecință, nulitatea trebuie proclamată de justiție și nu există de plin drept. Este foarte adevărat că organele Statului nu pot contracta decât în condițiunile legii și că neobservarea acestor reguli atrage nevaliditatea contractului ; inșă, nici un text de lege nu prevede că, în cazul când este în joc persoana Statului, să existe principii sau proceduri deosebite, ca să transforme nulitățile relative în nulități absolute sau care, de pildă, să introducă condițiuni rezolutorii exprese pentru desființarea unui contract, care nu prevede această clauză. Or, lipsa de autorizare a uneia din părțile contractante, nu atrage ca consecință neexistența desăvârșită a contractului, ci numai anulabilitatea sa. Inșă reclamantul nu a cerut daune pentru că ministrul justiției a reziliat singur contractul fără a se adresa justiției și acest motiv nu poate fi discutat, nefiind dedus în judecata tribunalului ;

Având în vedere că nu există nici un motiv legal ca ministerul să deție garanția depusă de Nicolae Cuțarida cu ocaziunea încheerii contractului, încât acest cap de cerere urmează a fi admis ;

Că, contractul fiind anulabil, el nu poate fi reziliat pentru vreo culpă din partea părților ;

Având în vedere că, cu ocaziunea autentificării actului, nu s'au plătit taxele cuvenite fiscului și că după cum rezultă din certificatul casieriei centrale a Ministerului de finanțe, au intervenit între părți aranjamente speciale privitoare la plata taxelor cuvenite Statului ;

Că, înainte de achitarea sumelor ce i s'au atribuit, reclamantul va fi dator a face dovadă că s'au lichi-

dat drepturile cuvenite Statului ca taxe conform înțelegerei ce a avut loc ;

Având în vedere, în ceea ce privește cererea reconvențională a Ministerului, că contractul nefiind inexistent, ci anulabil, după cum s'a arătat mai sus, tot ce s'a făcut pe baza lui cât timp eră în picioare și nu se ceruse anularea lui, este rezultatul exercitărei unui drept, iar nicidecum o faptă care să dea naștere la daune potrivit art. 998 și următorii c. civil ;

Că, deci cererea Ministerului de a i se plăti daune, nu este întemeiată, de altmintrelea nu au fost daune, căci reclamantul nu a făcut decât să dărâme imobilul, înlesnind reconstruirea lui.

Având în vedere că reclamantul nefiind proprietar, nici chiriaș al imobilului ce se dărâmă, nu avea dreptul ca să perceapă vreo chirie dela acei cari ocupau imobilul, că deci, el urmează a fi obligat ca să restituie suma de 3200 lei ce a încasat dela Direcția generală a poștelor ca chirie ;

Că, de asemenea, el urmează a fi obligat a restitui suma de 9016 lei. pe care a încasat-o dela Minister, căci d-sa nu poate deține vreo sumă pe baza unui contract încheiat cu un incapabil ;

Având în vedere că reclamantul având de luat dela părât 24.000 lei, iar părâtul dela reclamant 12.216 lei 94 bani, urmează că operându-se compensațiunea, părâtul să fie obligat a plăti reclamantului 11.783 lei 06 bani, cu dobânda legală dela intentarea acțiunii până la achitare ;

Văzând și cererea de cheltueli pe care tribunalul în vederea dezvoltării procesului, le fixează la suma de lei 2000.

Pentru aceste motive, redactate de d-l Președinte, admite în parte acțiunea.

Semnați: M. Balș, N. N. Ioanid.

BIBLIOGRAFIE

GRIGORE V. MANIU. — **Explicațiuni teoretice și practice asupra Codului de comerț Român**, Volumul III, cuprinzând legile privitoare la persoana comerciantului și noțiuni relative la fondul comercial. — Tipogr. Gutenberg, Joseph Göbl, București, 1908. **Preț 12 lei.**

A apărut în editura Librăriei *Leon Alcalay* :

Suplimentul pe 1908 la Codul General al României, de C. Hamangiu, procuror la Curtea de apel din Iași Acest volum, de peste 1000 pagini, cuprinde toate legile, regulamentele, decretetele, circulările, etc., dela 1 Maiu 1907 până la 1 Septembrie 1908, având și un indicator alfabetic care înlesnește găsirea fiecărui text de lege sau regulament.

Prețul volumului broșat **7 lei**, sau legat în piele roșie flexibil ca al colecției, **10 lei.**

Comandele se fac de acum pe adresa Librăriei *Leon Alcalay*, la București.

Codul General al României, compus din 3 volume, împreună cu acest supliment pe 1908, legat în piele . . . **48 lei.**